

BLASKI I CIENIE WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

***PROF. ZW. DR HAB. K. DUCZKOWSKA-MAŁYSZ
WARSZAWA, 16 KWIETNIA 2015
EUROREG - SEMINARIUM***

NOWE SPOJRZENIE NA WPR

Ewolucja Wspólnej Polityki Rolnej

Nowy kontekst rozwoju rynku rolnego i obszarów wiejskich- zmiany funkcji wsi

Dalsze różnicowanie się europejskiego modelu gospodarstwa rolnego

Globalizacja *versus* podtrzymywanie krajowych cech wsi i rolnictwa

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA

Ma podstawy traktatowe – cele ogólne i szczegółowe WPR

Obejmuje – jako podsystem polityki gospodarczej – ogół przedsięwzięć podejmowanych przez Wspólnotę (UE) w sektorze rolnictwa dla osiągnięcia celów określonych w Traktacie Założycielskim WE

W praktyce CAP obejmuje środki polityki rynkowej i polityki strukturalnej

Podlega ewolucji od polityki rolnej do wiejskiej

WSPÓLNY RYNEK PRODUKTÓW ROLNYCH

Jest jednym z wielu wspólnych rynków

Jego funkcjonowanie opiera się na :

- * jednolitym systemie podtrzymywania rynku**
- * wspólnej dla wszystkich krajów członkowskich organizacji rynków branżowych, zróżnicowanej wewnątrznie w zależności od specyfiki danego sektora, opartej na swobodzie cyrkulacji produktów rolnych**

JEDNOLITY SYSTEM PODTRZYMYWANIA RYNKU

Przeniesienie wszystkich decyzji dotyczących jednolitych regulacji na rynku rolnym ze szczebla narodowego na szczebel ponadnarodowy Wspólnoty (UE)

Nadrzędny charakter prawa Wspólnot w stosunku do prawa stanowionego przez organy krajów członkowskich

Pełne finansowanie interwencji przez budżet UE

WSPÓLNA ORGANIZACJA RYNKÓW ROLNYCH

Jednolity mechanizm regulowania rynków

**Wprowadzenie jednolitych wymagań
jakościowych**

**Wprowadzenie jednolitych zasad w zakresie
ochrony fito-sanitarnej i weterynaryjnej**

**Zniesienie wszelkich ograniczeń, które chronią
rynki narodowe poszczególnych krajów
członkowskich**

**Przyjęcie jednakowych reguł w handlu
produktami rolnymi z krajami trzecimi**

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA NIE ROZWIĄZAŁA STRUKTURALNYCH PROBLEMÓW ROLNICTWA

Konkurencyjności produktów UE na rynkach międzynarodowych

Nierównowagi na rynkach i przez wiele lat strukturalnych nadwyżek produktów rolnych

Kwestii małego gospodarstwa w rolnictwie

Dysproporcji w rozwoju regionów biednych i bogatych

Dysparytetu dochodowego między ludnością rolniczą a nierolniczą – choć złagodziła problemy socjalne

CELE OGÓLNE CAP ODNOSZĄ SIĘ DO KAŻDEJ DZIEDZINY WSPÓLNEJ POLITYKI (ART.2 TWE)

„Zadaniem Wspólnoty jest, poprzez ustanowienie Wspólnego Rynku, Unii Gospodarczej i Walutowej oraz poprzez prowadzenie wspólnych polityk lub działań (...) przyczynianie się w całej Wspólnocie do harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju działalności gospodarczej, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości mężczyzn i kobiet, trwałego i nie inflacyjnego wzrostu gospodarczego, wysokiego stopnia konkurencyjności i zbieżności osiągnięć gospodarczych, wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego i poprawy jego jakości, podnoszenia poziomu i jakości życia, spójności gospodarczej i społecznej oraz solidarności między Państwami Członkowskimi”

OD POLITYKI ROLNEJ DO WIEJSKIEJ

Obszary wiejskie – szczególny rodzaj regionów z głębokimi dysparytetami społeczno-ekonomicznymi

Związek modernizacji rolnictwa z rozwojem obszarów wiejskich

Koordinacja między polityką spójności a innymi wspólnymi politykami - kontekst rozwoju obszarów wiejskich (konkurencyjność, innowacyjność, wzrost wartości dodanej – efekt synergii)

POPRAWA SZANS WSI

Strategie rozwoju lokalnego w kontekście polityki UE - specjalne programy operacyjne

Finansowanie zewnętrzne ze środków publicznych

Aktywność społeczności lokalnych

Partnerstwo różnych szczebli władzy, instytucji oraz sektora prywatnego i publicznego na rzecz rozwoju

**RELATYWNIE NISKA
EFEKTYWNOŚĆ
STRUKTURALNEGO FILARA WPR**

Brak samoczynnego mechanizmu modernizacji rolnictwa i przemian wsi – brak efektów dla wzrostu gospodarczego

Zaszłości systemu centralnego zarządzania – przedkładanie celów (wydatków) socjalnych nad cele (wydatki) prorozwojowe

Wątpliwe efekty – brak zaczątków tendencji długotrwałych, celowych, związanych z wykorzystaniem optymalnym zasobów i dbałością o środowisko.

REFORMY WPR SĄ SKUTKIEM

- * Zrealizowania celów szczegółowych WPR**
 - Niedostatecznego rozwiązywania strukturalnych problemów rolnictwa przez instrumenty rynkowe**
 - Ograniczenia przez GATT/WTO instrumentów zakłócających politykę konkurencji**
 - Wzrostu wyzwań ze strony krajów trzecich na rynkach międzynarodowych**
 - Wzrostu rangi środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego wsi**
 - Kolejnego rozszerzenia o państwa relatywnie biedne o kryzysogennych strukturach gospodarczych**

KONTEKST ZMIAN WPR

- **Trendy na światowych rynkach żywnościowych i wahania cen żywności**
- **Konieczność dalszej liberalizacji rynków**
- **Priorytety budżetowe UE po 2013 r.**
- **Nowe wyzwania dla rolnictwa europejskiego**
- **Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i bezpiecznej żywności**
- **Zobowiązania UE wobec innych regionów świata**

NOWY KONTEKST ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH – NOWA POLITYKA

**Zmiany modelu rolnictwa europejskiego,
wykluczającego intensyfikację produkcji**

**Nowe oczekiwania konsumentów,
gotowych więcej płacić za lepszą żywność**

**Przesunięcie korzyści komparatywnych
produkcji żywności po rozszerzeniu w
stronę Europy Wschodniej**

**Rosnący wpływ globalizacji na rozwój
przemysłu spożywczego i rolnictwa**

EUROPEJSKI MODEL ROLNICTWA BĘDZIE RÓŻNICOWAŁ SIĘ CORAZ BARDZIEJ

W samym modelu rolnictwa wykształcać się będą lub wzmacniać zarówno znane formy gospodarstw rolnych, wytwarzających konwencjonalne surowce rolnicze jak żywotne gospodarstwa, mające ziemię i nie produkujące żywności

Uwarunkowania zewnętrzne, różnorodność instrumentów interwencji sprzyjać będą nie unifikacji a pogłębianiu się różnic, mnogości form i typów gospodarstw oraz najlepszemu dostosowaniu struktur i zasobów wsi i rolnictwa do zmieniających się warunków

ZMIANY PRZEBIEGAĆ BĘDĄ POD WPŁYWEM DWÓCH SPRZECZNYCH TENDENCJI

**Globalizacji – której katalizatorem jest UE
Podtrzymywania specyfiki narodowych
struktur, cech i zjawisk, co jest wynikiem
niemożności szybkiego pokonania barier
transformacji i modernizacji i wciąż wysokiej
rangi ziemi w systemie wartości rodzin
rolniczych**

**PODATNOŚĆ REGIONÓW NA DOMINACJĘ
SIŁ PŁYNĄCYCH Z GLOBALIZACJI LUB
PODTRZYMYWANIA NARODOWYCH
STRUKTUR JEST REZULTATEM:**

Typu obszaru wiejskiego

Modelu gospodarki rolnej w regionie

Prężności rynku pracy

Struktury zasobów naturalnych przydatnych dla rozwoju

Struktury społeczno-zawodowej ludności

**Stopnia rozwoju infrastruktury podstawowej i
innowacyjnej**

**Aktywności mieszkańców wsi – w tym: zdolności
menedżerskich i akceptacji dla przemian rynkowych i UE**

WYZWANIA DLA ROLNICTWA EUROPEJSKIEGO

- **Przeciwdziałanie i adaptacja do skutków zmian klimatycznych**
- **Gospodarowanie wodą**
- **Ochrona różnorodności biologicznej**
- **Wkład w rozwój odnawialnych źródeł energii**

NOWE PRIORYTETY WPR

***Łagodzenie zmian klimatycznych:** poprawa warunków przechowywania obornika, zwiększenie zdolności wykorzystania nawozów azotowych, poprawa metod gospodarki glebą, ekstensyfikacja chowu zwierząt, produkcja biogazu, potencjalny efekt: redukcja gazów szkodliwych

***Energia odnawialna:** przetwórstwo biogazu, instalacje/infrastruktura dla uzyskiwania energii z biomasy

***Gospodarka zasobami wodnymi:** technologie i techniki produkcji oszczędzające wodę, przechowalnictwo wody, konwersja ziemi rolniczej na użytki leśne lub agro-leśne, naturalne oczka wodne, potencjalny efekt: lepsze wykorzystanie zasobów wodnych

NOWE PRIORYTETY WPR CD

***Biodwersyfikacja – nie stosowanie nawozów sztucznych i pestycydów na terenach rolniczych o walorach przyrodniczo cennych, zintegrowana i organiczna produkcja, utrzymywanie wieloletnich trwałych pól, miedz i pasów ochronnych, ekstensywna gospodarka na użytkach zielonych, zachowanie genetycznej różnorodności; potencjalny efekt: zachowanie bogactwa genetycznej różnorodności, redukcja szkodliwych substancji w środowisku**

****Zasoby finansowe będą przesuwane w kierunku nowych priorytetów – wydatki na wsparcie rolnictwa (I filar) będą obniżane***

NOWE PRIORYTETY WPR WYNIKAJĄ Z PRIORYTETÓW UE

- 1. Budowanie zamożnej i pomyślnej Europy w ramach silnej, globalnej gospodarki**
- 2. Zwrócenie się w stronę wyzwań, związanych ze zmianami klimatu**
- 3. Zapewnienie bezpieczeństwa, stabilności i zmniejszenie ubóstwa**

Pokonywanie zapóźnieni rozwojowych dokonywać się będzie dzięki polityce zorientowanej na rozwój a nie – wyrównującej dysparytety; główną osią tego rozwoju będzie wiedza, informacja, innowacje

TENDENCJE, KTÓRE WPŁYNĄ NA PRZYSZŁOŚĆ ROLNICTWA:

Światowe trendy, dotyczące miejsca i charakteru samego rolnictwa jako działu gospodarki żywnościowej

Relatywnie coraz mniejsze dochody z konwencjonalnej produkcji rolnej

Zdecydowane preferencje dla spędzania czasu wolnego w modelu konsumpcji

Rosnącą rolę publicznych usług wsi

Zmianę preferencji konsumentów w spożyciu żywności

Dalszą ewolucję CAP preferującą zielony model rolnictwa

NA RYNKACH MIĘDZYNARODOWYCH

**Liberalizacja handlu – poprawa dostępu do rynków, redukcja wsparcia krajowego, likwidacja subsydiów eksportowych*

- *Kraje wysoko rozwinięte utracą pozycję lidera w eksporcie rolnym na większości rynków – globalne obroty wzrosną dzięki krajom rozwijającym się*
- *Wzrost podaży – wzrost wydajności, postęp techniczny, przesunięcia w popycie*
- *W konsekwencji – inaczej trzeba adresować instrumenty w ramach WPR*

DALSZE ZMIANY CAP

Będą coraz trudniejsze dla procesów modernizacji wsi i rolnictwa

Włączą wieś w budowę gospodarki konkurencyjnej, innowacyjnej, opartej na wiedzy

Nakreślą nowe perspektywy dla zmian cywilizacyjnych, wyznaczonych przez społeczeństwo sieci

Przyniosą problemy „nowej generacji”